

- 3 Dominium rei dotalis non transit in maritum nisi per traditionem, sicut est regulare in alijs.
- 4 Dominium non transfertur in vniuersali constitutione dotis ante traditionem.
- 5 Dominium in vniuersalibus non transfertur sine traditione.
- 6 Casus specialissimus, in quo mulier sine possessione transfert dominium praedium assignati in dotem, remissive.

Dvo sunt à me quaesita in lite & causa cuiusdam amici. Quidam vendidit certas oves alteri, qui tunc temporis habebat plures creditores, quibus bona sua generaliter obligauerat, vt vero venditor hic prouidit sibi hypotheca speciali harum ouium cum pacto de non alienando, quousque sibi solueretur pretium ipsarum, dubium est: An venditor ouium, qui habet praedictam specialem hypothecam cum pacto, quod non possint alienari, quousque sibi soluat pretium, & quod alienatio alias facta sit nullius momenti, praefertur prioribus creditoribus huius emptoris, habentibus priorem generalem omnium bonorum debitoris hypothecam? Secundum dubium est: Vtrum sponsus sine maritus sit dominus dotis sibi promissa à tempore promissionis & desponsationis per verba de presenti, an vero à die traditae dotis?

Ad primum & dubium dico, quod posterior creditor, qui vendidit oves suas debitori cum pacto expresso, quod illae essent sibi obligatae pro pretio, praefertur in illis prioribus creditoribus, quibus generaliter idem debitor bona sua obligauerat. Pro hac opinione est tex. expressus in *l. licet, Cod. qui pot. in pign. hab.* vbi probatur, quod etiam si regulariter generalis hypotheca prior praefertur speciali posteriori, vt est text. in *l. si generaliter, Cod. de eodem titulo*, illud tamen fallit & non habet locum, quando specialis hypotheca posterior esset facta super re empti ex pecunijs meis. Idem probat lex *36. titulo 13. part. 4.* quod nulla alia ratione sustineri potest, nisi quia ex meis pecunijs ortum habuit: Vnde à fortiori in nostro casu praefertur posteriori constat, quando vendidi rem meam cum pacto, vt illa mihi teneretur, quousque pretium solueretur, cum magis immediate meum persequi dicar, quam quando ex mea pecunia emptam, & specialiter mihi obligatum peto. Et in expresso in nostro casu, quod hic secundus creditor, qui rem suam vendidit hoc pacto, praefertur ceteris creditoribus, tenet Franciscus Curtius in *addit. ad Alexand. in l. si cum dotem, §. fin. nu. 5. d. l. i. B. ff. solut. matrim.* quem non referens eandem opinionem sequitur Antonius de Fano in *tractatu de pignor. 4. parte princip. nu. 33.* & iterum in *2. membro 5. partis princip. nu. 18.* vbi alios allegat, tenet idem Bald. Nouellus de *dot. in 10. parte in princip. nu. 1.* & Bembenutus in *tractatu mercatorum, §. de decoloribus, in titulo qui prior in bonis decolor. hab. in ultima parte, nu. 5.* vbi refert Curt. & Nebulant. [hoc est Anton. de Fano] vbi supra. Sed Nebulantium corrupte, nam refert eum in *nu. 19.* & est in *num. 18.* idem allegat Iaf. in *l. qui Roma, §. Callimachus, numer. 5. de verb. oblig.* qui mouentur ex *d. l. licet*, reputantes, ibi esse text. expressum, & non immerito, quia contradictionem non habet, & ita dictum & affirmatum fuit mihi postquam haec allegaui, pronuntiatum & obtentum fuisse in causa ardua plus quam mille & quingentorum aureorum secundum hanc meam informationem juris, & adjudicatas fuisse dicto posteriori creditori praed. oves suas aduersus petitionem plurium aliorum creditorum priorum ejusdem debitoris.

Verum & aliud & magis singulare voluit Alberic. in *l. obligatione generali, ff. de pign.* scilicet, quod praedicta *l. licet*, procedat, etiam si non fiat specialis hypotheca rei venditae, sed generalis omnium bonorum. Quem &

alium antiquum refert & sequitur Caeppolla *caut. 12. 4. n. 2.* licet de hoc vltimo dubitauerit Antonius de Fan. vbi supra nu. 18. adhibens in hoc communem caus. Caeppollae vbi supra, scilicet, quod instrumento adiciatur, venditorem in se retinere dominium rei venditae pro pretio, sequitur Bembenutus vbi supra nu. 6. hanc, me hoc in loco & alios allegans refert Ioan. Iannez Parlador, aduocatus Pincianus in *suo lib. rerum quotid. cap. 8. vbi in ea non sinit pedes, sed aliam ponit meliorem suo iudicio vide eum, illud tamen satis sit, casum nostrum sine dubio esse ex supradictis.*

Ad secundam & quaestionem respondeo, quod maritus non dicitur dominus dotis, & sic ouium, quousque sibi tradantur: Quod enim alijs regulare est, vt sine traditione nunquam dominia rerum transferantur, vt in *l. nunquam nuda, ff. de acquir. rerum domin. & in l. traditionibus, C. de pact. & in l. pen. C. de rei vendic. & in §. per traditionem, Institut. de rerum diuisione*, id quoque & in rei dotalis dominio locum habet, nulla ejus considerata specialitate. In cuius rei argumentum solet induci text. in *l. de diuisione, ff. solut. matr. & in l. dotale, §. dotale, ff. de fund. dotal. vbi probatur, quod praedium non dicitur dotale, & sic efficit maritus, nisi tradita possessione. Cum igitur in nostro casu ipsa tradita non sit, consequens est, vt dominium rerum dotalium non transferatur in maritum ante traditionem, & ita ex illo text. quod nihil sit speciale respectu huius rei, de qua agimus, in dote, imo ad requirendum dominium ejus requiri traditionem sicut in alijs casibus extra dotem, tenet Paulus de Castro in *d. l. de diuisione, nu. 3. & 4. & ibi Alexand. nu. 10.* item & Iaf. nu. 5, qui testatur, quod hanc opinionem tenent omnes Moderni indifferenter, quod est maximum verbum, quia idem est, ac si diceret, receptissimam esse sententiam, quod in praxi iuuat, sequitur etiam Bald. Nouel. de *dot. 6. prin. priuileg. 10. n. 1.* est communis secundum Ant. Gom. in *l. 53. Taur. n. 27.* vbi bene examinat, sequitur idem Ant. Gom. in *l. 51. Taur. cum sequentibus, numer. 10. colum. 3. illius numeri, versic. duodecimo conueniunt*, vbi addit, idem esse in dominio donationis propter nuptias: sequitur Bald. in *l. cum quidam, §. praeterea, num. 2. Cod. de iur. dot.* & est text. pro hac opinione de iure Reg. in *leg. 25. ibi: La segunda es, que sea meido en tenencia de la dote, tit. 11. part. 4.* & ibi Greg. Lop. allegat pro concordante *d. l. de diuisione*, & est communis opinio secundum Ant. Gom. *z. tom. var. cap. 2. num. 5. in fine.**

Imo, quod fortius est, etiam si in vniuersali societate, dominium sine traditione quaeratur, vt in *l. 1. & 2. & ibi notat Bart. ff. pro soc. adhuc tamen in nostro casu vniuersalis constitutio dotis, & dominium sine apprehensione, non transfert, in hanc sententiam solet vnica reputari gloss. in *l. ff. de vsucap. pro dot. verb. vniuersa, ad fin.* quam gloss. eam sequutus, non esse alibi testatur Bald. in *l. nulla, nu. 1. C. de iur. dot.* & sequitur idem Bald. in *l. vnic. n. 6. C. de vsucap. pro dot.* idem Bald. in *l. qui tibi, C. de his, qui à non domin. manumit.* vbi dicit, hanc quaestionem gloss. determinari per illam *l. valde singularem*, vbi ex contractu vniuersali non transit dominium sine traditione. eandem gl. opinionem sequitur Paul. de Cast. in *d. l. de diuisione, n. 3.* & ibi Alex. nu. 10. alios allegans, item & Saly. in *l. traditionibus, n. 13. de pact.* & innuit esse communem Iaf. in *d. l. de diuisione, nu. 5.* sequitur optime defendens Caeppoll. in *l. vnic. C. pro dot. num. 15. cum seqq. dicit communem Ant. Gom. vbi supra*, & Rogerius de Moia in *repetitione d. l. traditionibus, nu. 19.* sequitur Iaf. in *l. si socius, n. 1. ff. si cert. pet. dicit communem iterum Ant. Gom. in d. l. 1. Taur. n. 76.**

Sed Bartolum in hoc articulo secundae dubitationis contrarium superioribus inuenio, qui à nemine referretur: Is enim in praedicta *l. traditionibus, in 2. lectur.*

nu. 4. in *fi. inquit, quod dominium rei dotalis transferatur in maritum sine traditione*, eo motus fundamēto quia titulus dotis est vniuersalis, vt probatur in *l. ff. de impens. in reb. dotal. fact.* sed in vniuersalibus transferatur dominium sine traditione, vt in *l. 1. & 2. ff. pro soc.* Sed Bar. opin. in hoc respectu ad cetero, tum, vel quod articulos ille, an *tit. dotis sit vniuersalis, vel particularis*, ad huc sub incerto sit, cum maximam Doctorum controuersiam afferre possemus.

Tum praeterea, quia, q. in vniuersalibus transferatur dominium sine traditione, non est verum, cum ex regula tex. generalis in *d. l. qui tibi*, constet contrarium, & *d. l. 1. & 2. ff. pro soc.* loquantur in casu speciali, vt omnes Dd. fatentur, vt late Caeppolla concludit in *d. l. 1. n. 19. in fi. C. pro dot. & Iaf. in d. l. si socius.*

Vnus tamē & is specialis casus est, in quo mulier sine possessione transfert dominum praedium assignati in dote, qui ponitur in *l. si fund. de fund. dot.* adnotante ibi gl. mag. qui ad propositum nostrum non facit, & ita tenet supra. redius sententiam semper saluo iudicio.

S V M M A R I A.

- 1 Testibus duobus, vel tribus probantibus affirmatiua, plus creditur, quam decem, centum, vel mille probantibus negatiua.
- 2 Negatiua non ita se offert sensui, sicut affirmatiua, cui credibilior causis in affirmatiua quam in negatiua reddi possit.
- 3 Verosimilitudo in probationibus attendenda est.
- 4 Plus creditur paucis testibus deponentibus de verosimili, quam centum verosimilia deponentibus.
- 5 Negatiua coarctata probata maiori numero testium, quam affirmatiua praefertur ei.
- 6 Negatiua probabilis est & admittenda quando testes deponentes de ea, deponunt simul de affirmatiua.
- 7 Testes negantes fauore rei absoluenti, praefertuntur affirmantibus.
- 8 Testes minus digni probant in fauorem rei.

Allegatio VI.

Respōdendo talij quaestioni à me quaesitae per eundem amicum dico: Quod duobus, vel tribus testibus probantibus affirmatiua plus creditur, quam decem probantibus negatiua. Gl. expressa & optima est in *l. diem proferre §. si plures, verb. consenserunt, ff. de recept. arb. gl. etiam, licet non ita expresse in c. gl. si de refer. in 6. q. etiam opin. tenet Innoc. in c. super hoc, n. 2. de reuini. vbi inquit, q. plus creditur duobus affirmantibus q. centum negantibus. Eandem et opin. tenet Panorm. in c. in nostra, in fin. verbis, & in c. cum in tua, nu. 2. de testib. sequitur Bal. in *l. data opera, nu. 44. C. de his qui accus. non poss. Maran. in rep. l. si potest, nu. 329. ff. de acq. hered. vbi subdit, quod id habet locum, etiam si testes negantes sint mille.**

Cuius quidem ratione & congruentem inuenio à Bald. assignatam, in *l. actor quod assenerat, nu. 5. C. de prob. quia negatiua non ita se offert sensui, sicut affirmatiua, cum credibilior etiam in affirmatiua, quam in negatiua reddi possit.*

Facit etiā, quia cū in probationibus verosimilitudo attendenda sit, vt tenet Bal. *col. 2. & Salyc. in l. script. C. de instrum. & Matib. de Aff. dec. Neapol. 363. nu. 6. & 7.* & datis duobus verosimilibus, illud, quod magis verosimile est, sit attendendum, secundum Bald. in *l. si in secunda oppositione, de heredi. inst.*

Plus creditur paucis testibus deponentibus de verosimili, quam centum non verosimilia deponentibus secundum Bald. in *l. testium, col. pen. C. de testib.* quem refert & sequitur Iaf. in *l. si extraneus, num. 10. ff. de condit. caus. dat. vel etiam paucis verosimiliora deponentibus: Ergo cum testes affirmates de verosimili imo de ipsa veritate deponant, testes autem negates minime, vel minus verosimiliter, consequens est, vt primi, licet auctiores, praefertantur negantibus, licet pluribus.*

Verum tamen est, quod Abb. in duob. locis supra citatis hoc intelligit, quādo negatiua non est restricta & coarctata, quia si esset, maior numerus praefertur, argu. maiorem ff. de pact. dum tamen minor dignior non sit, vt in c. in nostra, de test. vnde si testes aduersarij inducti ad probandum, oves esse mortuas, id restringat respectu alicuius temporis vel loci, & sufficienter deponant, licet negantes earum vitam, praefertentur, in quo satis consistit veritas & iusticia huius causae.

Item limitantur supra dicta, praeterquam si testes deponentes de negatiua, deponant simul de affirmatiua, vt quia dicunt, oves non esse viuas, quia viderunt eas mori, vel mortuas: hanc limitationem & praecedentem tenet Mat. de afflic. dec. Neapol. 324. num. 9. & 10. qui est videndus hoc declarans.

Item pro dicto amico facit, quia ipse in causa est reus, quādoquidē est appellatus, & appellas est actor, sed sic est, quod etiā ex sua parte esset testes negates adhuc praefertentur affirmantibus, fauore rei absoluenti, vt tenet eleganter Rom. in *l. prima, §. si. col. 3. & in l. in illa ff. de verb. obl. Felin. optime in c. ex lit. n. 5. de prob. & sequitur Maran. in *d. l. si potest, n. 329.* Ergo à fortiori obtinebit, cum in praesenti causa testes ex sua parte producti, deponant de affirmatiua, testes, vero ex parte actoris de negatiua.*

In cuius argumentum induco gl. solemnem in cap. clericus, §. distinet. quae tenet, quod etiā minor numerus testium dignior, tamē, praefertur maiori minus digno, vt in d. c. in nostra, cum sim. hoc tamē fallit, si minus dignus deponat pro reo, quae gl. & in negatiua loquitur: q. probant testes inducti pro reo. Nepe si duo clerici dicunt, me commississe fornicationem cum aliqua muliere tali die, at vero duo laici dicunt me fuisse secum tota illa die in alio loco, certe duo laici pro reo deponentes licet de negatiua, praefertentur clericis, & illa gl. dicit singularem Iaf. in *Rub. n. & ff. de iur. iur. de qua videndus est Carr. in *pract. crim. verb. homicidium, num. 4. fol. 183.* vbi per illam gl. tenet plus credi duob. testibus negantibus, q. mille affirmantibus maleficio, & late Tiraq. in *l. si inquam, in princ. n. 46. C. de reuoc. don. Maran. vbi n. 3. 8. & Did. Perez plures allegas in l. 1. tit. 3. li. 1. ord. col. 103. & est communis secund. Foller. in sua *pract. crim. 2. part. 2. partis, in rub. recipiantur defensiones reorum, nu. 30. fol. 276.***

Sed haec duo vltima dissimilia videtur à nostra causa, cum loquantur in criminalibus, fauore rei absoluenti: at vero nos loquimur in civilibus, & in reo, qui vere & originaliter est actor: praecipue quia in casu d. gl. in d. c. cler. testes rei deponunt de negatiua coarctata loco & tempore, quae est optima probatio, vt supra dict. est: Ideo oportet insistere in superioribus fundamentis & licet dicta fundamenta vltima non profint in proposito, tamen non nocent & poterunt prodelle in alijs causis & negotijs, praecipue cū nonnullam similitudinem, licet non omnimodam habere videantur cum nostro casu, & ideo menti sunt tenenda omnia supradicta.

S V M M A R I A.

- 1 Duo in solidum non possunt esse domini eiusdem rei.
- 2 Clausula, de non alienando, operatur tantum effectum suum respectu eius iuris, propter quod subest.
- 3 Clausula, de non alienando, operatur, vt facta alienatione idem ius habeat creditor in ea, quod haberet, si esset in bonis debitoris, & non fuisset alienata.
- 4 Res prohibita alienari, bene potest alienari in refectionem utilem & necessariam ipsius rei.
- 5 Res immobiles minoris, quae prohibentur alienari, bene possunt alienari ex causa necessaria, vel utili ipsi minori.
- 6 Res Ecclesiae, quae sunt prohibita alienari, possunt alienari ex causa urgentis debiti.
- 7 Prohibitus alienare, potest alienare ex causa necessaria.
- 8 Prohibitus alinare potest alienare pro necessitate, quae inest